

การเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์*

คุณากร กรสิงห์¹
ณัฐชัย นิ่มนวล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน 2) ศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคของการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน 3) นำเสนอแนวทางเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าพหุคูณแบบถดถอย และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคม ($t = 2.039$) การเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจ ($t = 2.413$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสื่อเทคโนโลยี ($t = 2.697$) และความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง ($t = 2.878$) และทุกด้านมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

2. ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน ขาดผู้นำและแนวร่วมนักศึกษา ขาดการสนับสนุนจากครอบครัว ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดการสร้างประวัติศาสตร์ทางการเมืองในพื้นที่ร่วมกัน ขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง นักศึกษาบางส่วนมีทัศนคติเชิงลบต่อการเมือง และมีความรู้การเมืองน้อย

3. แนวทางการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษา ได้แก่ 1) พัฒนาทักษะความรู้ 2) ประสานความร่วมมือจากสถาบันทางสังคมตามหลักบวร 3) พัฒนาช่องทางในการใช้สื่อเทคโนโลยี 4) การสร้างแนวทางจงใจ หรือผลประโยชน์ตอบแทน 5) ผลักดันการทำกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง 6) จัดตั้งกลุ่มและเครือข่ายความร่วมมือ 7) การสร้างต้นแบบทางการเมือง 8) สร้างประวัติศาสตร์ทางการเมืองในพื้นที่ร่วมกัน 9) สร้างมาตรการทางกฎ ข้อบังคับในการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: จิตสำนึกทางการเมือง, การมีส่วนร่วม, การเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึก

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2557

¹ อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: t.kunku@hotmail.com.

² อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: perman1982@hotmail.com

The Reinforcement of Political Consciousness in the Participation of Youth in Higher Education in NakhonSawan Province *

Khunakorn Korning¹

Nattachai Nimnual²

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study level and the influenced factors of the political consciousness in the participation of youth. 2) to study problems and obstacles of the political consciousness in the participation of youth. 3) to present the courses of the reinforcement of the political consciousness in the participation of youth in Higher Education in NakhonSawan Province. The key informants in qualitative were administrators and professors in the Higher Education and officials in NakhonSawan Province. The data analysis were mean, standard deviation, pearson correlation coefficient and multiple regression.

The findings were as follows: 1. The level of the political consciousness in the participation of youth in higher education in overall is an average ($\bar{X}=3.10$). The influenced factors of the political consciousness in the participation are the institutional socialization ($t=2.039$), the economic support ($t=2.413$), the information and technology perception ($t=2.697$) and the knowledge of political right and freedom ($t=2.878$). 2. The problems and obstacles of the political consciousness in the participation are the inefficiency of educational process, lack of the student leader and allies to participate the political activities, lack of students' family to support, lack of budget to support, lack of building the political history in locality, lack of political information heads up in the university, the negative attitudes of some professors and students, lack of competence of students to distinguish the facts in the political news and lack of political right acknowledge of students 3. The courses of the reinforcement of political consciousness in the participation of youth in higher education are 1) to encourage the development of knowledge. 2) to encourage the cooperation with social institution. 3) to develop the channels of political communication through technology. 4) to motivate the political interest in various patterns. 5) to encourage the political activities continually. 6) to encourage to group or build the political network. 7) to have the good political model. 8) to build the political history in the locality and 9) to regulate the rules in the participant.

Keywords: Political Consciousness, The Participation, The Reinforcement of Consciousness

* Research Fund was granted by Research and Development Institute. 2557.

¹ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, NakhonSawanRajabhat University, E-mail: t.kunku@hotmail.com.

² Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, NakhonSawanRajabhat University, E-mail: perman1982@hotmail.com.

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยมุ่งสู่การพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย โดยทิศทางหนึ่งก็คือว่ามีความสำคัญกับการพัฒนาฐานทางการเมืองให้เข้มแข็งคือ การพัฒนาจิตสำนึกทางการเมือง ซึ่งหมายถึง การตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน รวมถึงการมีพฤติกรรมที่แสดงออกทางการเมืองในสิ่งที่ถูกต้อง โดยการพัฒนาที่จิตสำนึกทางการเมืองจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ และมีจำนวนมากถึง 2 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ และเป็นกลุ่มหนึ่งภายใต้ความหลากหลายของภาคประชาสังคมในไทย นอกจากนั้นเป็นกลุ่มที่มีความตื่นตัวต่อสิ่งเร้าใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา และเป็นกลุ่มที่มีพลัง มีความคิด สร้างสรรค์ที่สูงกว่ากลุ่มคนวัยอื่น

ในประวัติศาสตร์การพัฒนาประชาธิปไตยไทย เยาวชนมีบทบาทในเวทีทางการเมือง เวทีทางสังคม และเวทีทางเศรษฐกิจอย่างมาก เช่น ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 บทบาทของเยาวชนที่มีศักยภาพจนสามารถขึ้นมา รวมทั้งยังสามารถสร้างอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายแห่งรัฐได้ การเติบโตของเยาวชนในอดีต เป็นสิ่งแสดงออกให้เห็นถึงพลังการพัฒนาสังคมไปสู่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบที่มีความเป็นไปได้สูงมาก แต่บทบาทของเยาวชนไทยมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เด็กและเยาวชนในปัจจุบันแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนเมื่อ 40 กว่าปีที่แล้ว ด้วยเพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนไป ดังนั้นเพื่อสร้างฐานการพัฒนาการเมืองให้เข้มแข็ง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างฐานทางการเมืองโดยเริ่มจากการพัฒนาจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ เพราะสังคมที่เป็นประชาธิปไตยกับการพัฒนาสำนึกของเด็กจึงต้องเกิดขึ้นไปพร้อมกัน เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในอนาคตที่ค้ำจุนเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป

สำหรับการศึกษาถึงการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม แก่กลุ่มเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ ถือเป็นจังหวัดที่น่าสนใจทำการศึกษา เนื่องจากจังหวัดนครสวรรค์ มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหลายแห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยภาคกลาง มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ศูนย์วิทยพัฒนานครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ วิทยาลัยบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ศูนย์ตาคลิ อำเภอตาคลิ จังหวัดนครสวรรค์ โดยส่วนหนึ่งมีเยาวชนจากจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์เป็นจำนวนมาก ได้แก่ จากจังหวัดอุทัยธานี พิจิตร ชัยนาท กำแพงเพชร ทั้งนี้เมื่อสำรวจในเบื้องต้นพบว่าสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นแหล่งรวมของเยาวชนส่วนใหญ่จะศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสามแห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยภาคกลาง และมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา ซึ่งหากรวมสถิติของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาของทั้งสามแห่งนี้ มีจำนวนนักศึกษาประมาณ 9,351 คน (สำนักงาน

คณะกรรมการอุดมศึกษา, 2556) ซึ่งถือว่ามีจำนวนค่อนข้างมาก ซึ่งสวนทางกับจำนวนการทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่นี้ พบว่ามีบทบาทไม่เด่นชัดมากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมแก่เยาวชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารากฐานทางการเมืองให้เข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคของการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์

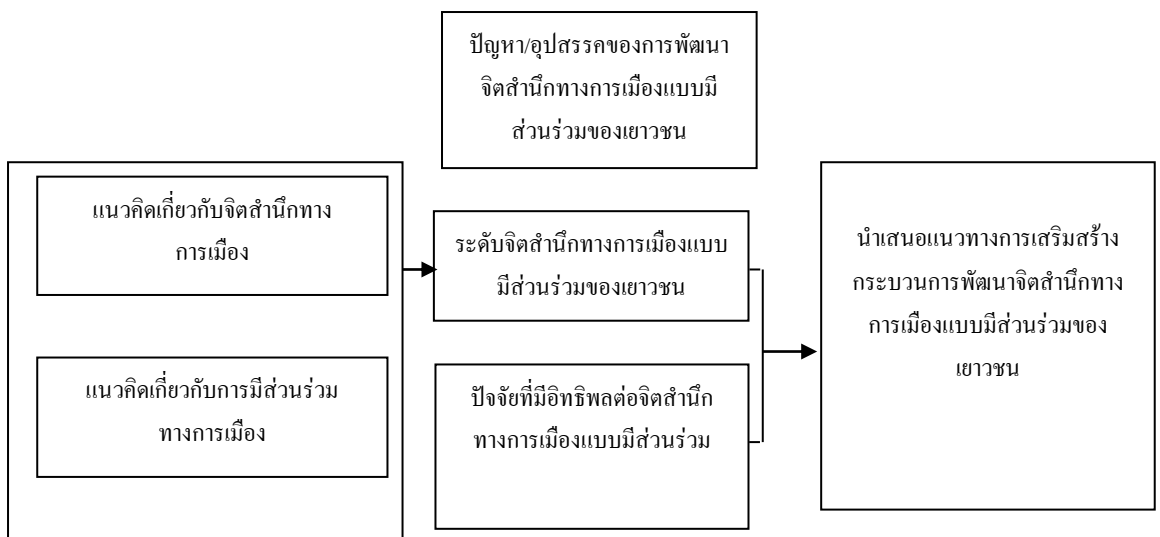
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกทางการเมือง และแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปสาระสำคัญดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกมีความหมายดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 231) กาญจนา แก้วเทพ (2527: 210) และสุพจน์ ทรายแก้ว (2546: 46) ให้นิยามความหมายของจิตสำนึกไว้คล้ายคลึงกันว่า หมายถึงภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัว สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย เป็นสภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด ความปรารถนา และสำนึกได้ต่อสิ่งต่าง ๆ ก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Wolman (1973: 76) ที่ให้ความหมายของจิตสำนึกไว้ 5 ความหมาย คือ 1) สภาวะที่รู้ตัวหรือมีสติ 2) คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่รู้สึกตัว 3) ความสามารถที่จะได้ตอบสนองสิ่งเร้าในสภาวะสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ 4) ลักษณะการพิจารณาตนเอง การทบทวนความคิดตนเอง และ 5) การตัดสินใจกระทำโดยใช้เหตุผลที่ผ่านมา เช่นเดียวกับผลการศึกษาแนวคิดของชาย โพธิ์สีดา และคณะ (2540: 11-12) ที่ได้กำหนดความหมายของจิตสำนึก ว่าเป็นความตระหนักในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง คือตระหนักว่า สิ่งนั้น หรือปรากฏการณ์นั้น คืออะไร มีความหมายอย่างไร และที่สำคัญ ตนควรมีท่าทีหรือพฤติกรรมอย่างไร ต่อสิ่งนั้น ฉะนั้นการมีจิตสำนึกต่อสิ่งใด นั่นคือ มีความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสิ่งนั้นซึ่งลำพังความตระหนักที่อยู่ในจิตของคน แม้จะเต็มไปด้วยความรับผิดชอบ ก็เป็นสิ่งที่ยากจะหยั่งรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เราจะประจักษ์ความตระหนักเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อมันแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ฉะนั้นในเชิงประจักษ์แล้ว จะต้องยึดเอาพฤติกรรมที่แสดงออกมา และต้องเป็นพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบ เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า บุคคลมีจิตสำนึกหรือไม่ ถ้าอยากรู้ว่าบุคคลมีจิตสำนึกต่อสิ่งใดหรือไม่เพียงใด จะต้องดูที่การกระทำหรือพฤติกรรมของเขาต่อสิ่งนั้นว่า ประกอบด้วย ความรับผิดชอบหรือไม่ เพียงใด พฤติกรรมที่ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้สำหรับตัดสินใจว่าใครมีจิตสำนึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอย่างไร

ในขณะที่จิตสำนึกทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของจิตสำนึกทางสังคม ซึ่งเป็นการตระหนักในเรื่องการเมืองการปกครอง ทั้งนี้การปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยเน้นหลักการมีส่วนร่วม ดังนั้นจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การตระหนักหรือการรู้สึกคิดในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยอาจแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก การกระทำ ซึ่งเป็นการแสดงออกโดยมีสติรู้สึกตัวว่าได้ดำเนินการด้วยความเต็มใจ ไม่ถูกบังคับ ทั้งนี้ ตนอาจจะเป็นผู้แสดงพฤติกรรมด้วยตนเอง หรือการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นตระหนักในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองด้านต่างๆ ได้แก่ การตระหนักในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การตระหนักในการวางแผนพัฒนา การตระหนักในการร่วมจัดทำกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ การตระหนักในการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกับรัฐ ชุมชน ท้องถิ่น และการตระหนักในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจะเห็นได้ว่าจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะความสอดคล้องกับคำว่าจิตสาธารณะ สามารถสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยภาคกลาง และมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา จำนวน 370 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 9,351 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน และค่าถดถอยพหุคูณ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัญหา อุปสรรคของการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ตัวแทนผู้บริหารหรือคณาจารย์ระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์และตัวแทนเจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการดูแลเยาวชน จำนวน 32 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย

ขั้นตอนที่ 3 การหาแนวทางเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมแก่เยาวชน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ตัวแทนผู้บริหารหรือคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์และตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลเกี่ยวกับงานการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการดูแลเยาวชน จำนวน 22 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวม ($n = 370$)

ระดับจิตสำนึกทางการเมืองในภาพรวม	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การตระหนักในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	3.52	0.81	มาก	1
2. การตระหนักในการร่วมกระบวนการจัดทำแผน	3.15	0.83	ปานกลาง	3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระดับจิตสำนึกทางการเมืองในภาพรวม	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
3. การตระหนักในการร่วมจัดทำบริการสาธารณะร่วมกับรัฐ ชุมชน ท้องถิ่น	2.95	0.75	ปานกลาง	4
4. การตระหนักในการเข้าร่วมจัดทำกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ	3.24	0.74	ปานกลาง	2
5. การตระหนักในการร่วมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล	2.63	0.72	ปานกลาง	5
รวม	3.10	0.77	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 แสดงถึงระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) ซึ่งด้านที่มีระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การตระหนักในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมาคือการตระหนักในการเข้าร่วมจัดทำกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ($\bar{X} = 3.24$) และการตระหนักในการร่วมจัดทำแผน ($\bar{X} = 3.15$) การตระหนักในการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกับรัฐ ชุมชน ท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.95$) และการมีจิตสำนึกทางการเมืองน้อยที่สุดคือ การตระหนักในการตรวจสอบติดตามการทำงานของรัฐบาล ($\bar{X} = 2.63$)

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ยกเว้นตัวของมันเองที่มีค่า

เท่ากับ 1.00 ซึ่งเราตัดทิ้งไป เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระ และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน

	การกล่อมเกลาจากสถาบันทางสังคม (X1)	การเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจ (X2)	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสื่อเทคโนโลยี (X3)	ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพ (X4)	จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Y)
การกล่อมเกลาจากสถาบันทางสังคม (X1)	1	-0.031	0.236**	-0.040	0.140**
การเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจ (X2)		1	0.190**	0.178**	0.175**
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสื่อเทคโนโลยี (X3)			1	0.045	0.197**
ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพ (X4)				1	0.179**
จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Y)					1

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดมีความสัมพันธ์กันเองสูงที่จะก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้เบื้องต้นว่าผลที่ได้รับสามารถนำไปเสนอในตารางการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยได้และตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์พบว่าการกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวก ต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 โดยการกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคม มีระดับความสัมพันธ์ ก่อนข้างต่ำ ($r = 0.140$) ส่วนปัจจัยเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวก ต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 โดยปัจจัยเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจ มีระดับความสัมพันธ์ ก่อนข้างต่ำ ($r = 0.175$) ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ สื่อเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ สื่อเทคโนโลยี มีระดับความสัมพันธ์ ก่อนข้างต่ำ ($r = 0.197$) และความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 โดยความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองมีระดับความสัมพันธ์ก่อนข้างต่ำ ($r = 0.179$)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ โดยใช้สถิติ Multiple regression ซึ่งปัจจัยต่างๆ

ประกอบด้วย การกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคม ปัจจัยเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ สื่อเทคโนโลยีความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม (จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม)			
	B	Beta	t	Sig
การกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคม (X1)	0.083	0.105	2.039	0.042
ปัจจัยเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจ (X2)	0.052	0.125	2.413	0.016
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และ สื่อเทคโนโลยี(X3)	0.048	0.141	2.697	0.007
ความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง(X4)	0.033	0.146	2.878	0.004
Constant	2.543	-	16.387	0.000
R = 0.587		R ² = 0.382		F = 9.091 , sig = 0.000

จากตารางที่ 3 ตัวแปรอิสระทุกตัว สามารถพยากรณ์จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ร้อยละ 38.2 ($R^2 = 0.382$) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ การกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคม ปัจจัยเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สื่อเทคโนโลยี และความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง นอกจากนี้ยังพบว่า การกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคม มีความสัมพันธ์

ในเชิงบวกกับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ ($t = 2.039$) ปัจจัย
เกื้อหนุนทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนใน
จังหวัดนครสวรรค์ ($t = 2.413$) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสื่อเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ
จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ ($t = 2.697$) และความรู้เรื่องสิทธิ
และเสรีภาพทางการเมืองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน
ในจังหวัดนครสวรรค์ ($t = 2.878$)

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค ของการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของ เยาวชนระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาของการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชน
ระดับอุดมศึกษามีดังนี้ 1) กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่เอื้อต่อการทำกิจกรรมทางการเมืองหรือทำ
ให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาการเมือง 2) ขาดผู้นำและแนวร่วมนักศึกษาในการทำกิจกรรมทางการเมือง
3) ขาดต้นแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมืองจากผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย 4)
นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองค่อนข้างน้อย 5) ขาดการสนับสนุนในการทำกิจกรรมทางการเมือง
เมืองจากครอบครัวของนักศึกษา 6) ขาดงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง
7) ขาดการสร้างประวัติศาสตร์ทางการเมืองในพื้นที่ร่วมกัน 8) ขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมือง
เมืองในมหาวิทยาลัย 9) นักศึกษาและคณาจารย์บางท่านมีทัศนคติเชิงลบต่อการเมือง 10) นักศึกษาไม่
สามารถกรองข้อเท็จจริงจากข่าวทางการเมืองได้

ส่วนที่ 5 แนวทางในการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของ เยาวชนระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์

จากการประชุมกลุ่มตัวแทนคณาจารย์ หรือผู้บริหาร กลุ่มตัวแทนนักศึกษา และตัวแทนหน่วยงาน
รัฐที่งานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และผู้ดูแลเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัด
นครสวรรค์ ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางในการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทาง
การเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ มีข้อเสนอร่วมกันดังนี้ 1)
ส่งเสริมพัฒนาทักษะความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญ ความจริงทางการเมืองให้กับนักศึกษา 2) ส่งเสริม
การประสานความร่วมมือจากสถาบันทางสังคมตามหลักบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ร่วมกันกล่อมเกล่า
เยาวชนให้มีจิตสำนึกทางการเมืองที่ดี 3) การพัฒนาช่องทางในการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นสื่อกลางการ
แลกเปลี่ยนทางการเมืองในกลุ่มเยาวชน 4) การสร้างแนวทางจงใจ หรือสร้างผลประโยชน์ตอบแทนใน
รูปแบบที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจทางการเมือง 5) การส่งเสริมการทำกิจกรรมทางการเมืองอย่าง
ต่อเนื่อง 6) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มและสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการเมือง 7) การสร้างแบบอย่าง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ดี ให้แก่นักศึกษา 8) สร้างประวัติศาสตร์ทางการเมืองในพื้นที่ร่วมกัน 9) สร้างมาตรการทางกฎ ข้อบังคับในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยมีการศึกษาถึงระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนระดับอุดมศึกษา ซึ่งพบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$) ทั้งนี้เป็นเพราะเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ อาจจะขาดการมองการเมืองแบบองค์รวมหรือภาพกว้าง คือ ปัญหาใดที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวเอง ก็จะเลือกกระทำเป็นอันดับแรก ส่วนปัญหาการเมืองใดไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงก็จะเห็นว่าปัญหานั้นไม่ใช่หน้าที่ของตนเองและเลือกกระทำเป็นอันดับท้ายๆ หากเข้าไปยุ่งเกี่ยวอาจทำให้เกิดปัญหามากขึ้น ซึ่งกระบวนการที่ทำให้เกิดความตระหนัก เรียนรู้ เข้าใจ และพร้อมจะลุกขึ้นสู้ เรียกร้องหรือตรวจสอบเพื่อคานอำนาจรัฐกับผู้ที่อาศัยตำแหน่งหน้าที่เป็นเครื่องมือในการฉวยโอกาสแย่งชิงทรัพยากรส่วนรวมเป็นของตนเองในสังคมยังมีน้อย ทั้งนี้ด้านที่มีระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด คือการตระหนักในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ($\bar{x} = 3.52$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า จิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยยังคงยึดติดกับกรอบโครงสร้างและสถาบันเป็นตัวหลัก โดยมีมุมมองว่าประชาธิปไตยทางตรงนั้นอาจเป็นไปได้ยากหรือมีลักษณะเป็นอุดมคติที่ไม่สามารถกระทำได้ เหลือเพียงแต่ประชาธิปไตยโดยอ้อมหรือมีผู้ทำหน้าที่ที่ถูกคัดเลือกมาแทนประชาชนทั้งหมด โดยวิธีการที่ได้มาซึ่งตัวแทน ก็คือการเลือกตั้ง ดังนั้นเยาวชนอาจมองเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหัวใจสำคัญของการมีจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 ผลการวิจัยพบว่า คนกลุ่มใหม่ที่เป็นเยาวชนคนหนุ่มสาวผู้ได้รับสิทธิเลือกตั้งมาใหม่จะมีจำนวนมากขึ้น และเป็นกลุ่มคนที่กระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นอย่างมาก

ส่วนการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยการกล่อมเกลามาจากสถาบันทางสังคมมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ในทางบวก ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า สังคมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและวัฒนธรรม มีส่วนทำให้เยาวชนได้รับการปลูกฝังค่านิยม ทศนคติ แนวคิด หรือได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ถ่ายทอด ดังเช่น การศึกษาที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือให้สิทธิและเสรีภาพในการตัดสินใจว่ามีความต้องการจะศึกษาอะไรก็ให้เสรีภาพในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ตามกรอบกติกาทางสังคม ในระบอบ

ประชาธิปไตยก็เช่นเดียวกันถ้าได้รับการปลูกฝังค่านิยมว่าต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ผลที่ออกมาก็เป็นไปตามแนวทางที่ตัวสถาบันเป็นผู้กำหนด สอดคล้องกับไพบูลย์ วัฒนศิริธรรมและสังคม สัตยจร (2543) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกมีทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก สำหรับปัจจัยภายนอกถือว่าเป็นภาวะที่ได้รับการอบรมกล่อมเกลาและสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดเล็กน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชนและส่วนที่กำกับสำนึกของบุคคล ส่วนปัจจัยภายในเกิดจากการครุ่นคิดไตร่ตรองของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใดก็จะมีการฝึกฝนและสร้างสมสำนึกเหล่านั้นโดยทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในล้วนมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น อาจส่งผลต่อกันอย่างแยกไม่ออก ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกันนั้นส่งผลให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาตามจิตสำนึกของแต่ละคน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิริยา นิลมาตร (2550) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนของครู หรือการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกสาธารณะ

ในส่วนของปัจจัยเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ในทางบวกที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า การมีส่วนร่วมที่สนใจแต่ส่วนรวมนั้นในความเป็นจริงจะมีน้อยมาก เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่ต้องอาศัยค่าตอบแทนให้กับตนเอง โดยเฉพาะในรูปของตัวเงินถึงจะทำให้ส่วนอื่นๆ ที่เป็นตัวส่งเสริมให้ประชาชนอยากเข้าไปมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชาอุทัย สิริธิตสาร (2554) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตลิ่งชัน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่พบว่า ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณ โดยหากค่าใช้จ่ายในการใช้บริการลดลงจะมีผลทำให้ประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณเพิ่มขึ้น หากรายได้ลดลงจะมีผลทำให้ประชาชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณเพิ่มขึ้น

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสื่อเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ในทางบวก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการติดตามข้อมูลข่าวสาร หรือสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันจากสื่อต่างๆ จะทำให้ประชาชนเข้าใจและเกิดความ

สนใจในการอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสยามรัฐเรืองนาม (2542) ทำการศึกษาความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึกเชิงสังคมของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรีพบว่ากลุ่มผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมีความสนใจข่าวสารทางการเมืองและมีความรู้ทางการเมืองมากกว่ากลุ่มของประชาชนใน องค์การบริหารส่วนตำบลและความรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์ด้านบวกกับการเข้าถึงอำนาจทางการเมืองและความสำนึกเชิงสังคม

สำหรับความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนจังหวัดนครสวรรค์ในทางบวกที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง โดยส่วนใหญ่จะมีความสนใจในประเด็นทางการเมืองเป็นพื้นฐาน การที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มใดไม่ว่าจะเป็นการสมัครสมาชิกพรรคการเมือง การลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือแม้กระทั่งการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ จะทำให้ประชาชนผู้นั้นมีความตื่นตัวต่อการศึกษาหาประสบการณ์ทางการเมืองเพิ่มขึ้น โดยแนวทางการพัฒนาการเมืองดังดูจากในรัฐธรรมนูญก็มีการกำหนดในการส่งเสริมการให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ดังนั้นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง ทำให้มีความสามารถ มีความกล้าที่จะเข้าไปมีบทบาทในด้านต่างๆ ซึ่งจะนำไปให้เกิดการมีจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การสร้างความตระหนักในการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสถาบันการศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมการให้เยาวชนร่วมรณรงค์การไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยประกาศเชิญชวนก่อนหน้าเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม และควรส่งเสริมให้เยาวชนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกกระดับมากขึ้น
2. การสร้างความตระหนักในการร่วมจัดทำแผน สถาบันการศึกษาควรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานรัฐ และท้องถิ่น เพื่อสร้างทักษะในการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นได้ และควรประสานพื้นที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนมากขึ้น
3. การสร้างความตระหนักในการจัดทำบริการสาธารณะร่วมกับชุมชนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาควรให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน และให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และควรให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในด้านการบริการการสาธารณะด้วยตนเอง
4. การสร้างความตระหนักในการจัดทำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับสถาบันการศึกษาควรฝึกให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดทำกฎระเบียบข้อบังคับในมหาวิทยาลัย โดยให้นักศึกษาได้แสดงออกทาง

ความคิดเห็นที่หลากหลายได้และควรนำตัวแบบที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัยมาเป็นแนวทางให้แก่นักศึกษา

5. การสร้างความตระหนักในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลบันการศึกษาควรให้ความรู้ในเรื่องสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างๆ เพื่อให้ทราบความแตกต่างของจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชน

2. ควรศึกษาเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2527). จิตสำนึกของชาวนา : ทฤษฎีและแนวคิดการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

ชาญชัย สิทธีสาร. (2554). ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตลิ่งชัน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

ชาย โปธิสิตา และคณะ (2540). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

พริยา นิลมาต. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด, วิทยานิพนธ์การวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร. (2543). สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

สยามรัฐ เรืองนาม. (2542). ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึกเชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). สถิติจำนวนนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา. แหล่งที่มา (ระบบออนไลน์) www.mua.go.th.

สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ. (2544). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา: ศึกษากรณี
ประชาชนในเขตบางนา กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546). จิตสำนึกสาธารณะ: การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง.
วารสารเพชรบุรีวิทยาลัยลงกรณ์.

Wolman, B.B. (1973). Dictionary of behavioral Science. London: Litton Educational Publishing, Inc.
